

Az Iparkamara véleménye a Back-malom pörében.

Saját tudósítónktól.) A Back-malom ismert ügyében Szalay József dr főkapitány legközelebb meghozza ítéletét. Az érdeklődés központjában ez idő szerint a kereskedelmi és iparkamara véleménye van, amelyet mindenki kritizál és csak kevesen ismernek. Ép azért szükségesnek tartjuk ebben a már-már országos jelentőségű ügyben a nagyreputációjú szegedi kamara gonddal és alapossgal készült véleményét egész terjedelmében ismertetni:

A perbevont Back Bernát fiai malomcég elleni vád kérdésében véleményünket a következőkben körvonalazzuk:

Noha e cég ellen panasz nem emeltetett s a Fenyő testvérek cég eljárását képező cselekményében *semmi résszel nem bírt*, mégis elbírálnak tartjuk a tárgyalási jegyzőkönyvből megállapítható s a 8682/1914. M. E.illetőleg 5600/1914. B. M. sz. rendeletek szerint mérlegelhető következő tényeket:

1. A cég 1914. december 30-án és 1915. január 5-én eladott Schütz István szegedi sütőmesternek 850—850 kgr. nullás lisztet métermázsánként 67 koronás lisztár és 4.80 kor. zsák-ár felszámításával (zsákonként 4 korona 08 fill.).

2. Árlapot bocsátott ki a cég állítólag külföldi vevői számára lisztekéről 1914. december 28-án s ebben a liszt árát a szegedi maximális árakhoz képest, a zsákok árát pedig a mullás lisztnél 4.80 koronában, a főző- és kenyérlisztek zsákjainak árát 2.80 koronában állapította meg métermázsánként oly feltétellel, hogy a vevőnek vagonrakományok vételénél *15% nulláslisztet, 15% főzőlisztet és 70% kenyérlisztet szolgáltat ki.* E körlevél szerint 100 métermázsás eladási tételeknél a zsákért

15 mm. után á 4.80	72 koronát
75 mm. után á 2.80	210 koronát
összesen	282 koronát

számított volna, tehát a *zsák-ár átlag 2.82 korona lett volna métermázsánként, vagyis zsákonként 2 korona 40 fillér.*

3. Ugyancsak árlapot bocsátott ki a cég 1915. január 7-én és január 11-én is, itt azonban a szintén vagonrakományokra történt ajánlás már *20% nullásliszt, 20% főzőliszt és 60% kenyérliszt kiszolgáltatásának feltételéhez* van kötve s a zsákok ára gyanánt a nullás lisztnél 6.80 korona, a főző- és kenyérlisztnél 2 korona 60 fillér van kitüntetve.

Zsák-ár gyanánt a 100 métermázsás eladási tételnél:

20% után á 6.80	136 korona
80% után á 2.60	208 korona
összesen	344 korona

szerepelt, egy métermázsás lisztre esett volna tehát zsák-ár: 3 korona 44 fillér (*vagyis zsákonként 2 korona 92 fillér.*)

Az 1. pontra nézve megállapíthatóknak véljük, hogy a Schütz István részére történt *eladás alkalmával a zsákok visszavétele iránti készsége nem volt meg a Back cégnek,* mert az erre vonatkozó levél később keletkezett, semmint a január 5-én kötött üzlet végkép lebonyolított. A zsákár visszavételére vonatkozó bizonyítékok és vallomások ezért *tárgyaltalanok* s megállapítható, hogy az üzlet 67 K + 4.80 K zsák-ár mellett létesült.

A 2. és 3. pont alatt felsoroltak kiegészítésképpen megállapítható még, hogy bár a Back cég igazgatójának vallomása szerint Szegeden a szóban levő árlapokban foglalt feltételek alapján *eladások nem történtek s ily adásvétel panasz tárgyát sem képezte,* mégis azt hisszük, hogy maga az árjegyzék kibocsátás ténye s az árjegyzékeknek a helyi cégekkel való közlése oly ajánlattevésnek minősíthető mely ha nem is a 8682/1914. M.

E. sz. rendeletben említett „árusítás“, hanem az 5600/1914. B. M. sz. rendeletben említett „ármegeállapítás“ fogalma alá van vonva, *bírálat tárgyává tehető.*

Oly esetleges vélelemmel szemben ugyanis, hogy azért ne lenne ez ügyben elbírálás lá vehető deliktum mert az árlapok alapján való eladás bizonyítva nincs, vagy azért, mert az árlapok tulajdonképpen külföldi cégek számára készültek s ezek a helyi cégeknek csak tájékozás végett küldettek meg, felhozható, hogy a csupán tájékozásra való szándék kimutatása külön bizonyítást igényelne azon általánosan bevett kereskedelmi szokással szemben, hogy az árlap megküldése az abban megjelölt feltételek mellett való ajánlattételt jelenti. Ily irányban pedig a Back-cég bizonyítékokat nem produkált. Annak *elkerülését* tehát, hogy a Back-malom árjegyzékében foglalt eladási feltételek a 8682/1914. M. E. sz. vagy az 5600/1914. B. M. sz. rendeletek szellemében *megbíráltassanak, indokoltnak nem tartjuk.*

Akár a Schütz Istvánnal kötött két ügyletet, akár az árjegyzékeket vesszük szemügyre: a 8682/1914. M. E. sz. rendeletbe ütköző kihágást megállapíthatóknak nem vélünk, mert *sem a számlákban, sem az árlapokban a megállapított maximálisnál magasabb lisztár nem szerepel* s a rendelet a zsákok árának felszámítását nemhogy tiltaná, de a 4. §-ában kifejezetten kimondja, hogy *„eladó a zsákok árát külön felszámíthatja.“* Tény, hogy a rendelet ugyane szakasza a zsákokért felszámítható legmagasabb ár szabályozását a kereskedelemügyi miniszternek fönntartja, azonban *e szabályozás még nem történt meg* s így a 8682/1914. M. E. számú rendeletben, vagy ehhez fűződően *sem létezik oly intézkedés* melynek alapján a zsákokért esetleg a normálisnál magasabb összegben felszámított ár *kifogásolható lenne.*

Bővebb teret enged ennél az esetlegesen főnnforgó büntetendő cselekmény megtorlására az 5600/1914. B. M. számú rendelet mely az élelmiszerek árát és az ezek közül szükséges szolgáltatások díjazását *aránytalanul* magas összegben megszabni nem engedi. Az aránytalanul magas összegben megszabott zsák-ár olybá vehető, mint amely a lisztnek, mint élelmiszernak a beszerzését is megdrágítja az esetben ha az eladó zsák nélkül nem hajlandó lisztet adni s ragaszkodik ahhoz, hogy a magasabb árban felszámított zsák a liszttel együtt megvételű.

Ily vonatkozásban a zsákárának az 5600/1914. sz. rendelet szerint való megbírálását helyénvalónak tartjuk, azonban nézetünk szerint azt kell elbírálni: *mily mértékben hatott jelen esetben a zsák árának megszabása magának a lisztnek, mint élelmiszernak a drágulására* s emellett *figyelembe kell venni a főnnforgó viszonyokat is,* mert az 5600/1914. B. M. sz. rendeletbe ütköző kihágás a belügyminiszter intenciói szerint csak az esetben állapítható meg, ha „egyesek a jelenlegi háborús helyzetet mások kizsákmányolására használják ki s az ár, illetve díjazás megállapításánál súlyos visszaéléseket követnek el“ (L. az 5600/1914. B. M. rendelet bevezető sorait.) Kérdés tehát, hogy a Back-malom a zsák árak inkriminált megállapításával „mások kizsákmányolására“ és visszaélésre törekedett-e?

Felételezve s részben bizonyítottak is véve, hogy a Back-malom a január 11-iki árlapjában megállapított zsákárakat nemcsak az ajánlataiban, hanem az eladásoknál is alkalmazta; feltételezve, hogy zsák nélkül lisztet kiszolgáltatni nem volt hajlandó s a zsákok visszvétele iránti készsége nem mindjárt az ajánltok megételénél s az esetleg létesített üzletek megkötésénél jutott kifejezésre szóval megfosztva a kérdést minden, a tárgyalás alkalmával reá tapadt sallangjától: *azon*

véleményt közöljük, hogy az ismert jelenlegi körülmények között oly feltételek mellett történő liszteladás mint amelyek a Back Bernát fiai cég 1915. január 11-iki árlapjában vannak megállapítva az 5600/1914. B. M. sz. rendelet szempontjából sem kifogásolható, mert a vagonrakományonkinti eladás esetére, meghatározott lisztfajták bizonyos arány szerint való átvételének feltétele mellett tett ajánlatban átlagos zsákár gyanánt métermázsánként 3 kor. 44 fillér vétetett alapul, ez pedig a lisztnek olymértvű megdrágulására nem vezetett, hogy ez a fogyasztó közönség éreztető hátrányával járt volna vagy a malomcég eljárása „mások kizsákmányolására irányuló cselekménynek“ lenne minősíthető.“

Indokoljuk e véleményünket azzal, hogy

1. Uj jutazsákok beszerzése a mai viszonyok között nagy nehézségekbe ütközik, miután a háboru kitörése óta a jutabehozatal megszűnt s az uj jutazsákok gyártása is szűk korlátok közé van szorítva. Ezért uj jutazsák alig szerezhető be több, mint amennyi a mullás liszt forgalombahozatalához mulhatlanul szükséges és felettébb drága. Ócska zsákok darabonként 1.40—1.60 kor. áron beszerezhetők ugyan, azonban az ezek kiselejtezéséből eredő kár s a javítási költségek annyira nagyok, hogy egy-egy jobb minőségű ócska zsák reális értéke 2 korona körüli összegre tehető.

2. A zsákok eszerint megbírálandó reális értékén felül tehát a Back cég átlagosan csak kb. 1 kor. 30 fillért számított fel métermázsánként, mert figyelembe veendő hogy az előbbi pontban a zsákok értékét darabonként számítottuk holott egy zsákban csak 85 kgr. liszt fér el.

3. A lisztnek a zsákok ára utján történt némi drágítása meggyőződésünk szerint nem a malomvállalat önzéséből, hanem abból a kényszerű helyzetből keletkezett, melybe ez a gabona és liszt árak megállapítása folytán került. Közismert dolog, hogy amikor a gabonaneműk maximális ára megállapítottatott, Szegeden *42—44 korona volt a buza piaci ára, árpát pedig a környéken nagyobb mennyiségben egyáltalán nem lehetett kapni.* A kamarának a szegedi maximális gabonaárak és lisztárak megállapítása ellen tett felebbezése alkalmával módja volt megállapítani, hogy a Back malom a maximális árak megállapítása alkalmával jelentékeny, magasabb áron beszerzett nyersanyagkészlettel rendelkezett, mint amely ár a lisztárak megállapításánál alapul volt vehető. Csak példa kedvéért említjük fel, hogy amidőn Szegeden az árpa árát 23 kor. 50 fillérben állapították meg a Back malomnak árpából 30 koronával vásárolt jelentősebb készlete volt.

A gabonaneműk és liszt árának megállapítása óta is közismert módon nehéz a nyersanyag beszerzés. Tudott dolog, hogy a gabonatulajdonosok különböző szolgáltatások (rostálás sb.) címen szedtek többlet árat a maximális áron felül vagy pedig egyáltalán nem adták el a gabonájukat. Számos malom ezért az üzemét beszüntetni volt kénytelen. Jellemző, hogy az állam e visszasságokat látva: a gabonaneműk rekurálását rendelte el s midőn a maga szükségletének fedezéséről kellett gondoskodnia, mit sem törődve a maximális árral, tengeriért a 20—21 korona körül megállapított országos átlagár helyett 27—30 koronás áron kért ajánlatokat.

Ide esatoljuk az erre vonatkozóan hírlapilag közzétett közleményt s a helyzet jellemzéseül utalunk a Wiener Börsen Kurier egyik legutóbbi, idemellékelte számára, mely már 60 koronás buzaárról tesz említést.

Az őrlés céljaira szolgáló gabona beszerzésének előbb említett nehézségei a malomkat abba a kényszerhelyzetbe hozták, hogy vagy beszüntessék az üzemet vagy pedig arra törekedjenek, hogy a nyersanyagbeszerzés többletköltségének a fogyasztásra való, legalább részbeni áthárításával tartsák fenn azt. A gabona beszerzésnek a liszt árába be nem számítható többletköltségét bizonyos határig a zsákok áránál elszámolni mód kínálkozott,